

ли й богаства, руйнували князі рідну землю, віча й громади утискали, відбирали в них волю: робочих людей гнітили та накладали на них великі податки. Коли часом траплявся який путящий князь, то не міг сам сплатити всіх. А московські князі, такі, як Андрій Боголюбський, ще додавали лиха. І довели князі рідну землю до великої біди, до занепаду, зробили з неї руїну, народ знесилили так, що не міг уже він оборонятися від хижих ворогів-чужинців.

IV. Татарське лихоліте.

А чужинців багато нападало на нашу землю: Авари, Угри, Жерки, Хозари. Упоралися з ними — коли наскочили нові степовики — Печеніги, а потім Половці; сі чинили нашому народови велику кривду. Та помалу побили ми Печенігів, почали брати гору й над Половцями, стали з ними вже миритися й родичитися. Аж тут насунула нова хмара: Татари.

Татари не робили хліба, не мали ні сіл, ні городів, а кочували — переїздили степами з одного місця на друге. Жили з худоби, мали багато верблюдів, волів, овець, коней. Ще жили з війни, і були народом диким, войовитим, лютими були на війні руйшниками. Мали свою окрему віру. Порядкували старші, що звалися ханами.

На Україну прийшли вони зі сходу сонця, з далекої землі Азії, з-за ріки Дону й Волги та з-за великого озера Каспійського. Спершу напали на Половців, а як наші дали поміч Полівцям, то й на наших кинулись і на річці Калці страшенно нас побили року 1224-го. Завернули назад, але через 13 літ, року 1237, прийшли знову.

Українські князі ніяк не готувалися до сього нападу. Як і поперед, вони заводилися, сварилися проміж себе за князюване, а про оборону землі і в голову не клали. Через те Татарам легко було їх подужати.

Татарський хан Батий вирушив з трома сотками тисячів війська. Татари напали на Московщину та й підбили її під себе; потому насунули на Україну, взяли й зруйнували Київ і тоді пішли потопом по всій Україні. Орда йшла як пожежа, палила, руйнувала, вирізувала до ноги людей, топтала дитячі кіними. Вся Україна стояла в обгорілих руїнах, залита була кров'ю поскипана людськими кістками. Хто ще був живий, — утікав у ліси, в очерети та в поліські болота ховалися.